

Nr 14.

Av herr **Wohlin m. fl.**, om anslag till anskaffning av bombflygplan m. m.

Utvecklingen på det flygmilitära området företedde under åren närmast efter världskriget fram mot 1925 i viss mån en stagnation, men har efter 1925 gått så mycket fortare. I flertalet större och mindre stater hava sålunda under denna senare period självständiga flygvapen skapats och efter hand kommit att tillmätas allt större betydelse.

Samtidigt med flygstridskrafternas utveckling har en omsvängning skett i uppfattningen beträffande det framtida luftkrigets karaktär. Uppfattningen om *civilcentra*, som huvudobjekt för flygstridskrafternas verksamhet, vilken uppfattning särskilt avspeglades i den militärpolitiska diskussionen omkring år 1928, har alltmer fått giva vika för en anslutning till den i lant- och sjökrigföringen hävdvunna principen, att det är en fiendes *militära* maktmedel, som utgöra det primära målet även för flygstridskrafternas verksamhet, d. v. s. att dessa i första hand måste bekämpa motståndarens flygstridskrafter. Den förstnämnda uppfattningen grundade sig i stor utsträckning på ett ensidigt betraktelsesätt. Man räknade nämligen med att endast *den ena* av två stridande parter ägde bombförband, vilkas anfall mot motståndarens befolknings- och industricentra då kunde genomföras från på kort avstånd belägna baser och utan andra hämningar än de, som orsakades av försvararens luftvärns- och jaktförband. Uppfattningen att man icke med dessa senare medel kan förhindra — om ock försvåra — en hänsynslös motståndares anfall torde vara riktig och har bestyrkts under de flygmanövrar och luftförsvarsövningar, som under senare år avhållits såväl i Sverige som i utlandet. Härtill kommer, att det icke ens med stormaktsresurser är möjligt att med luftvärn och jaktförband, vilkas verksamhet är strängt lokalt begränsad, skydda *alla* känsliga mål. De slutsatser, man vid detta ensidiga betraktelsesätt kom till, nämligen att bombflygplanens verksamhet skulle leda till ett utrotningskrig mot civilbefolkningen, kunna väl betraktas såsom överdrivna. Tydligt är dock, att därest starka flygstridskrafter hänsynslöst skulle insättas mot en stat, som helt saknar försvarsmedel däremot eller endast disponerar luftvärn och jaktförband, ett mycket allvarligt läge kan beräknas uppkomma.

Vad här anförts beträffande anfall mot hemorten och försvar mot sådana anfall gäller även om en anfallande insätter sina bombförband mot den

anfallnes lant- och sjömilitära maktmedel. I fråga om lantstridskrafterna torde angreppen främst komma att ansättas mot järnvägarna för att bringa dessa i ofrafikabelt skick; när det gäller sjöstridskrafterna kan man räkna med att anfallen komma att riktas mot fartygen, särskilt de större (pansarskepp m. m.) och detta oavsett om de finnas till sjöss eller till ankars inom sina för fientliga sjöstridskrafter, men icke för flygstridskrafter skyddade basområden.

I och med att offensiva flygstridskrafter blivit organiserade i de flesta länder, har emellertid betraktelsesättet blivit ett annat än det ovan antydda. En anfallande, som från baser framskjutna nära den angripna staten insätter sina bombförband mot civilbefolkning, industrier, lant- och sjöstridskrafter, löper, om den försvarande likaledes disponerar över bombförband, stor risk att få sina bombstridskrafter slagna på baserna långt innan förbanden hunnit genomföra den serie av anfall, som erfordras för att bryta motståndarens vilja. Angriparen tvingas därför att i stället rikta anfallen helt eller delvis mot de effektiva motmedel, som försvararen äger i sina bombförband och att begagna mera tillbakadragna baser, varmed även följer minskad effektivitet i anfallen. Försvararens bombförband komma därför att mot sig binda den anfallandes flygstridskrafter eller delar därav, varigenom möjligheterna för denne att *kontinuerligt* angripa andra mål i hög grad minskas. Detta utesluter givetvis icke, att flygstridskrafterna *momentant* kunna insättas med stor verkan jämväl mot andra mål, den anfallandes exempelvis mot järnvägar och större stridsfartyg, försvararens mot t. ex. järnvägar och transportflottor.

Det nuvarande materielläget inom det svenska flygvapnet måste betraktas mot bakgrunden av vad som här ovan anförts, för att man klart skall kunna fatta konsekvenserna härav för riksförsvaret.

Genom 1925 års försvarsbeslut skapades i vårt land det självständiga flygvapnet. I propositionen nr 50/1925 framhöll dåvarande departementschefen beträffande förslaget om detta självständiga flygvapen bland annat följande: »den ledande tanken i förslaget är, att flygvapnet skall på ändamålsenligaste sätt kunna såväl samverka med lant- och sjöstridskrafterna, som även utföra *självständiga uppdrag utan omedelbart samband med härens och flottans operationer*» (understruket här).

I det av riksdagen sedermera antagna förslaget återfinner man även bestämmelser om att bland annat i 1. flygkåren, som är avsedd »att i första hand direkt betjäna högsta krigsledningen», skall ingå jämväl *bombförband*.

Enligt riksdagsbeslutet skulle flygvapnets uppsättning genomföras under en femårsperiod (1925—1931). Avsikten torde hava varit att antalet krigs-flygplan vid slutet av denna period skulle uppgå till över 200.

Under de gångna åren har flygplansanskaffningen inriktats på att uppsätta de spaningsförband, vilka äro avsedda för samverkan med armé och

marin. Bombflygplan hava däremot icke alls kunnat anskaffas och jaktflygplan endast till ett mindre antal. Sammanlagda antalet krigsflygplan uppgår endast till en bråkdel av vad som år 1925 förutsatts. Orsakerna till denna disproportion mellan den avsedda och den verkliga styrkan av flygvapnet torde främst ligga uti att 1925 års kostnadskalkyler överflyglats av de prissförhöjningar, som följt med den ökade tekniska fullkomningen hos materielen m. fl. förhållanden. Det är icke möjligt att avhjälpa detta missförhållande med mindre än att särskilda medel anvisas för ändamålet. I främsta rummet gäller detta den viktigaste flygplantypen, de medeltunga bombflygplanen.

Ett betydligt förstärkt svenskt flygvapen med tyngdpunkten förlagd på de självständiga stridsflygförbanden utgör en *primär förutsättning* för att landet i olika tänkbara krigsfall skall kunna försvaras. Detta kräver, att flygvapnet erhåller en helt annan ställning i vår försvarsorganisation än det för närvarande intager. En dylik förändring kan emellertid sannolikt icke genomföras förrän i samband med ett nytt försvarsordningsbeslut på basis av försvarskommissionens blivande slutbetänkande.

Det nuvarande utrikespolitiska läget synes emellertid oundgängligen fordra, att åtminstone *något* omedelbart göres för flygvapnets stärkande. Detta synes snabbast och effektivast kunna ske genom ett realiserande av 1925 års principbeslut angående bombförbands ingående i de svenska försvarskrafterna.

Stärkandet av flygvapnet är nödvändigt icke blott ur flygvapnets *egen* synpunkt utan främst med hänsyn till riksförsvaret i dess helhet. Mindre viktiga krav måste fördenskull undanskjutas. Saknas bombflygförband synes det osannolikt, att rikets övriga försvarskrafter i händelse av krig skola kunna lösa dem tillkommande uppgifter. De kunna icke heller före en krigisk konflikt verka i tillbörlig grad respektgivande och därmed fredsbevarande.

Det synes ur denna synpunkt nödvändigt, att medel anvisas för anskaffning av bombflygplan i den omfattning, som framgår av följande uppställning:

Totalkostnad.

Anskaffning av 24 st. bombflygplan à kronor 205,000 . .	kronor 4,920,000
» » 48 » motorer à » 42,300 . .	» 2,030,400
Tillbehör till dito à » 4,200 . .	» 201,600
Vapen, bomb- och kulspruteammunitio	» 1,123,000
Fotografiutrustning	» 240,000
Kontroll och oförutsedda utgifter	» 200,000

Summa kronor 8,715,000

Totalkostnaden fördelad å:

Budgetåret 1934/1935.

50 procent förskott å 24 st. flygplan	kronor	2,460,000
50 » » å 48 » My-motorer med tillbehör	»	1,116,000
50 » » å vapen, bomb- och kulspruteammuni- tion	»	561,000
50 » » å fotografiutrustning	»	120,000
Kontroll och oförutsedda utgifter	»	100,000
	Summa kronor	4,357,000

Budgetåret 1935/1936.

Slutlikvid å 24 st. flygplan	kronor	2,460,000
» å 48 » My-motorer med tillbehör	»	1,116,000
» å vapen, bomb- och kulspruteammunion	»	562,000
» å fotografiutrustning	»	120,000
Kontroll och oförutsedda utgifter	»	100,000
	Summa kronor	4,358,000

I årets statsverksproposition upptages under »Utgifter för kapitalökning» ett anslag å 10 miljoner kronor till statsbeställningar, varav 4.4 miljoner kronor avses för fortsättande av vissa fartygsbyggen m. m. för sjöförsvaret. Beträffande användningen av den överskjutande summa av 5.6 miljoner kronor göras vissa uttalanden, utan att likväl några direkta förslag framställas.

Med hänvisning till ovan utvecklade synpunkter anse vi angeläget, att ett belopp av 4,357,000 kronor avses för flygvapnet i enlighet med ovanstående beräkning och förslag.

För att bereda plats för tillgodoseende av annan viktig försvarsmateriel torde den sammanlagda summan för statsbeställningar vid sådant förhållande böra ökas till 15 miljoner kronor.

Under åberopande av vad i förevarande motion anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte besluta, att det i årets statsverksproposition under rubriken »Utgifter för kapitalökning» upptagna anslaget till statsbeställningar bestämmas till 15 miljoner kronor, samt

att av detta anslag ett belopp av 4,357,000 kronor användas för anskaffning av medeltunga bombflygplan m. m. i enlighet med den i ovan intagna tablå för budgetåret 1934/1935 angivna specifikationen.

Stockholm den 15 januari 1934.

Nils Wohlin. Gustaf Roos. Axel Löfvander. Gunnar Bodin.
Carl Forssell. Erik Forsberg. Erik Anderson. Uno Wikström.